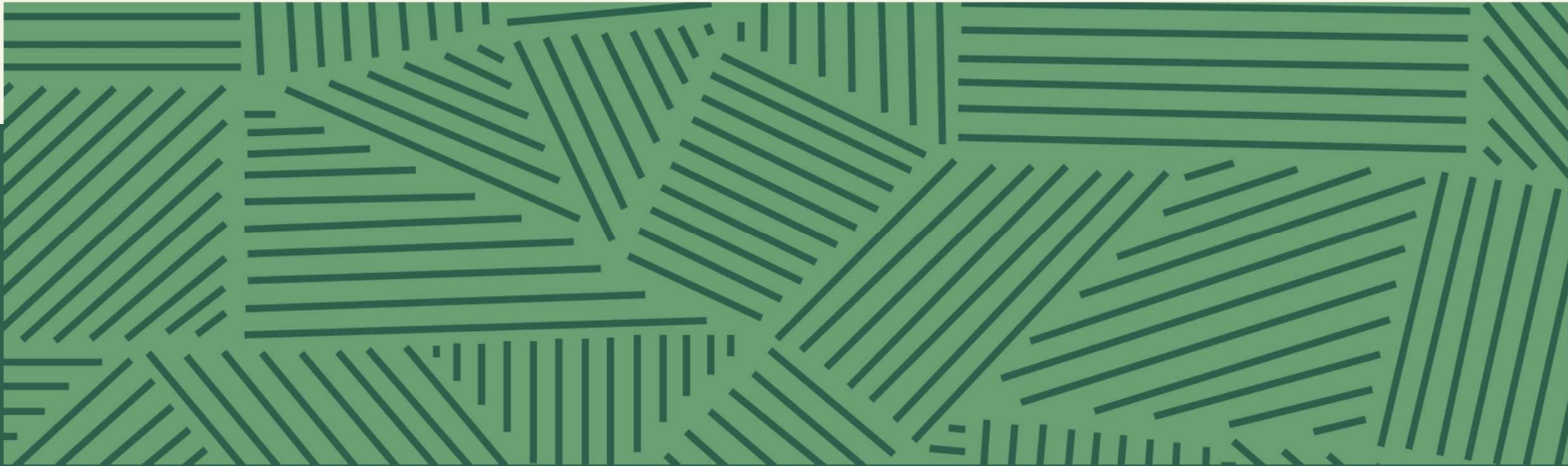

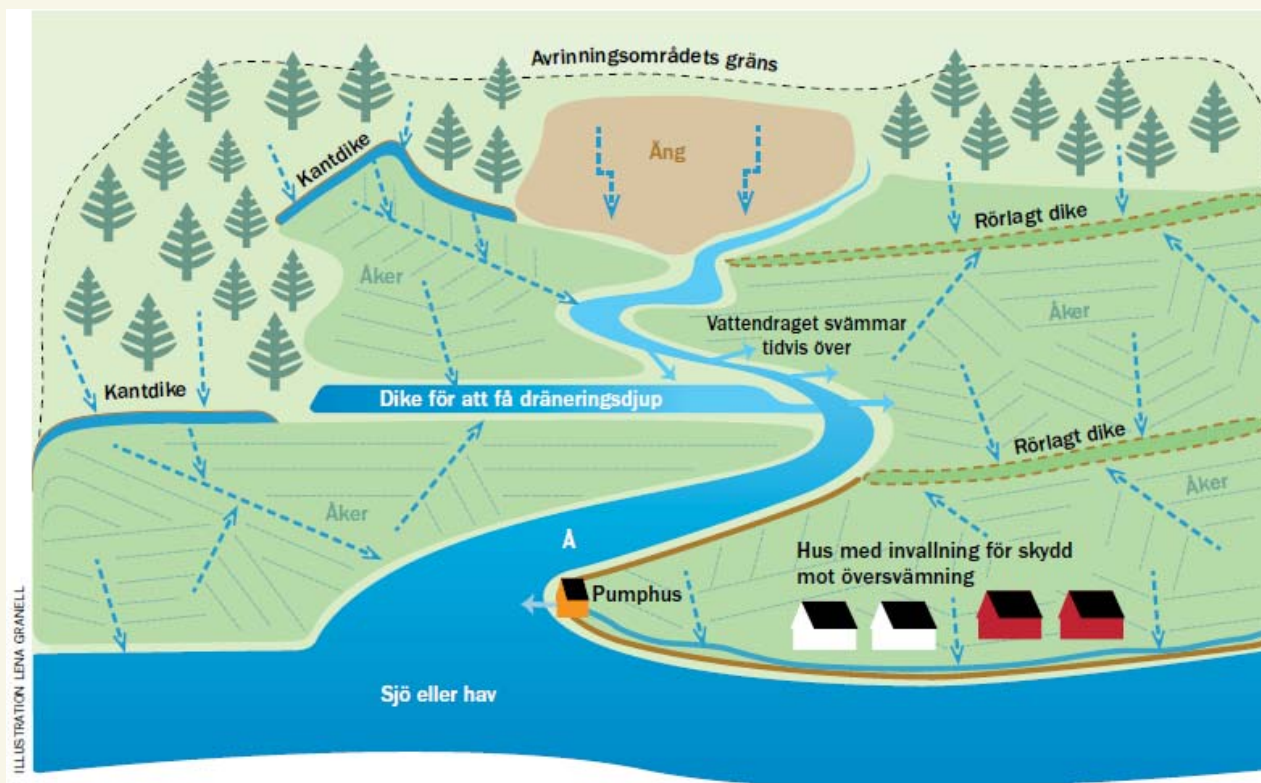
Påverkan av åtgärder

Webb 2025-09-04

Tilla Larsson Jordbruksverket

Hela systemet för vattenavledning måste fungera!

huvudavvattning detaljdränering

- livsmedelsproduktion
- beredskap
- ändrat klimat
- miljömål

Vattenområde MB11:2§

ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd

Vattenverksamhet MB11:3§

uppförande, ändring, lagning och utrivning
bortledande av grundvatten.....
tillförsel av vatten ...

Vattenanläggning MB11:4§

Vattenanläggning

- rörledning
- öppna diken
- våtmark
- dämme
- bro mm

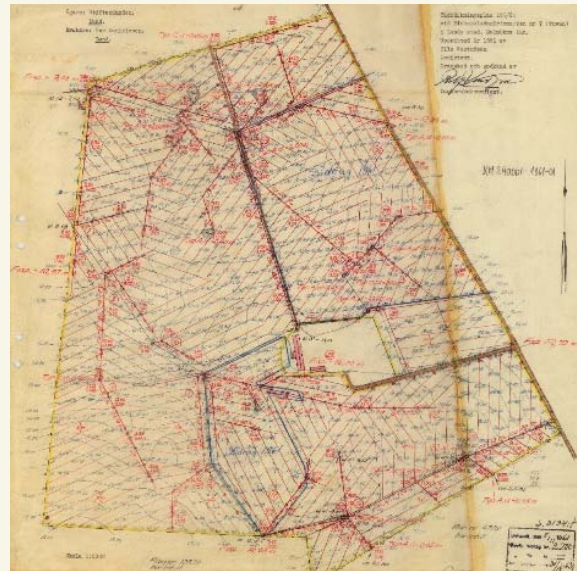

- enskilda
- samfällda

Enskild vattenanläggning = tillhör till fastighet

Foto Tilla Larsson

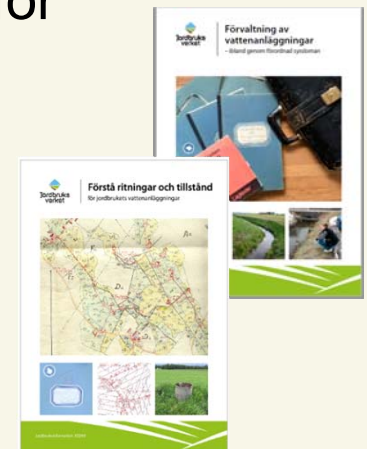

Exempel dike, dränering eller våtmark

Samfällida vattenanläggningar

Tillstånd med rättskraft

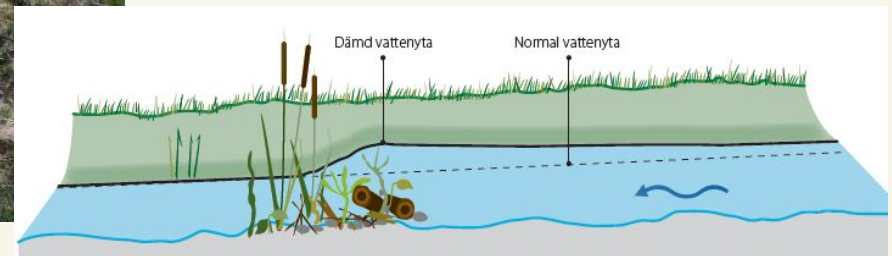
- fastställd utformning:
ritningar på plan och profil
och sektion
- utlåtande av förrättningsman
- kostnadsfördelningslängd för
framtida underhåll =
deltagande fastigheter
- samfällighet

Dimensionering

- inte dimensionerade för att gå fulla !
- under växtsäsong får inte vattennivån i diket dämna i täckdiken

belastning? bristande underhåll? åtgärd?

Åtgärd - syftet först!

- god vattenstatus
- minska näringsläckaget
- minska erosion
- jämna ut högvattenflöden lokalt
- minska risken för översvämning på kringliggande mark
- gynna grundvattenbildning
- öka biologisk mångfald
- minskad klimatpåverkan

Rätt åtgärd på rätt plats!

Foto Tilla Larsson

Underlag

- fältbesök, avvägningar
- beräkningar - flöde, vattennivåer, dämning
- max, min, vegetationsperiod
- ritningar
- masshantering

Underlag -> sakägare

Hur påverkar åtgärden omgivningen?

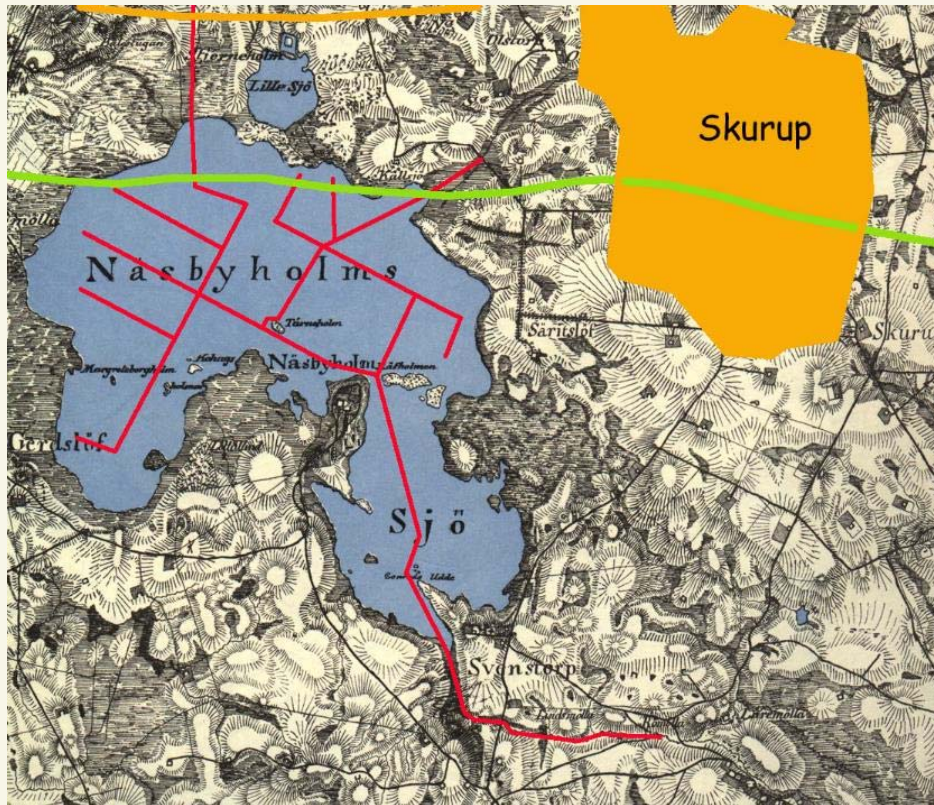
- enskilda intressen?
- allmänna intressen?

Sen vad som behöver regleras, och hur.

Informera markägare om påverkan, alternativ och ansvar!

Ex Näsbyholmssjön

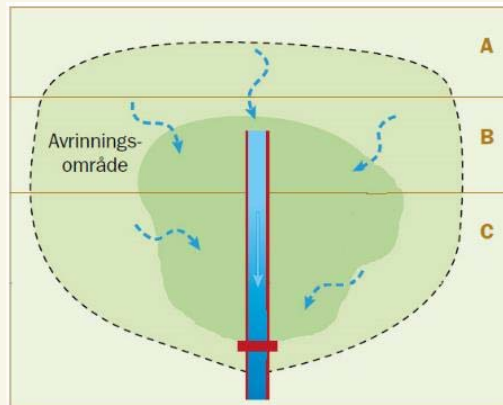
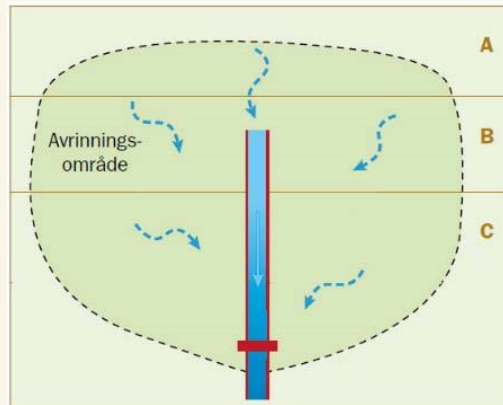

Samhället har anpassat sig efter nya förhållandena:

- dränering
- bebyggelse (dagvatten)
- enskilda avlopp
- E65
- järnväg

.... men hindrar inte en åtgärd!

Påverkan enskilda intresset

Högre vattenstånd kan dämna upp i

- dränering -> skördeskador
- enskilda avlopp
- bebyggelse och vägkroppar
- tillståndsgivna vattenanläggningar
- anlagda våtmarker
- minskat flöde nedströms, kan påverka underhåll, uttag och vatten till djur

Ex önskad översvämning

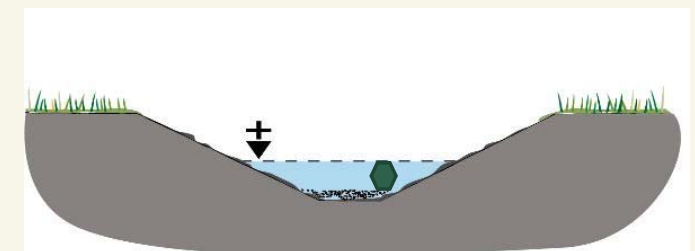
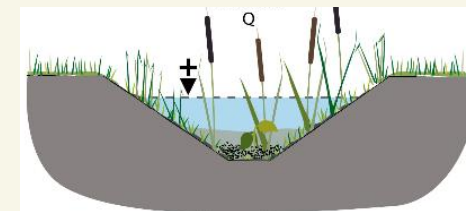
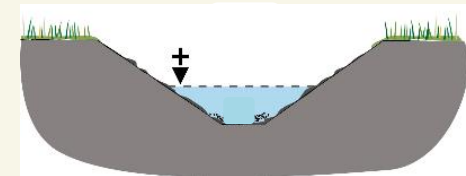

- påverkar bara en fastighet
- översvämmer ca 2 månader/år

Ex öönskad uppdämning

Samma Q

Kompensera med bb eller sll

Foto Tilla Larsson

Näringsläckage

- Våtmarker kan bli nettoexportörer av fosfor om inte matjorden schaktas bort innan marken blötläggs!
- Få uppföljningar
- "Torvmarker, klimat & återvätning" GU 2024: "avlägsna matjordslagret när syftet är näringsretention" men "inte säkra på att denna åtgärd är bra ur klimatsynpunkt".
- SLU
- DK rapport 2025: "Om våtmark anläggs genom dämning utan att matjorden tas bort, kan fosfor läcka ur jorden från våtmarken till omgivande vatten i decennier och våtmarken blir en fosforkälla istället för en fälla."

Foto Tilla Larsson

Näringsläckage, men...

Jord har olika egenskaper!

- Organogena jordar
- Ta jordprov
- Mät P-Al och P-Fe
- Ytlig och djupare matjord

Glöm inte underhåll !!

(ta bort ansamlad sediment och vegetation)

Påverkan på allmänna intresset

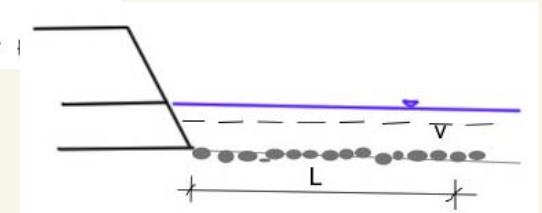
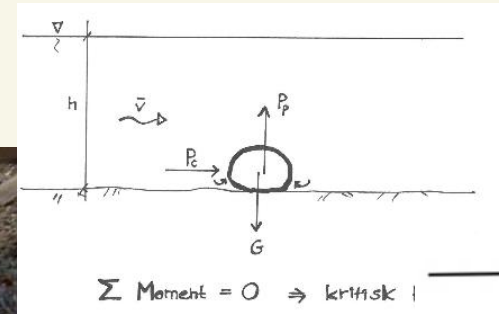

Foto Tilla Larsson

erosion ->
grumling....

Svårt återställa
eroderad slänt!

Erosionsskydd

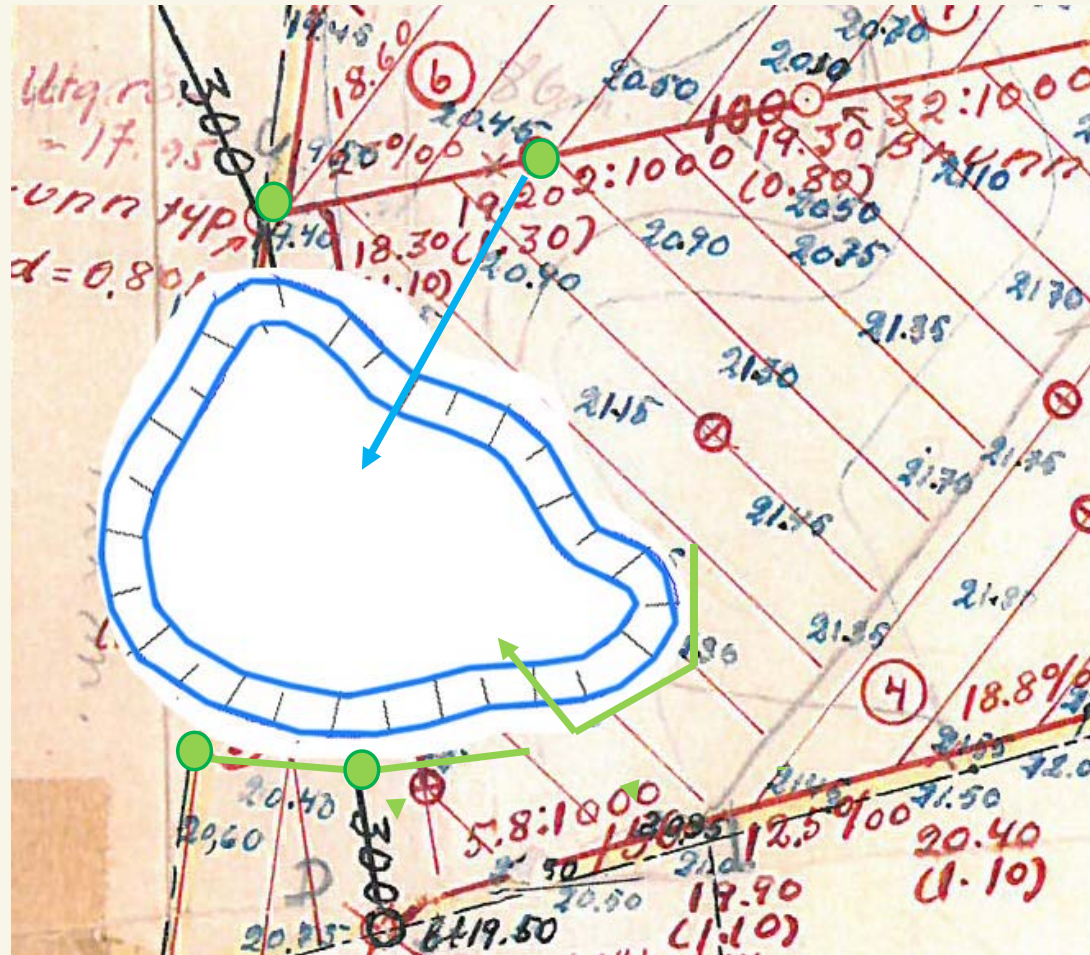

Exempel uppdämning i åker

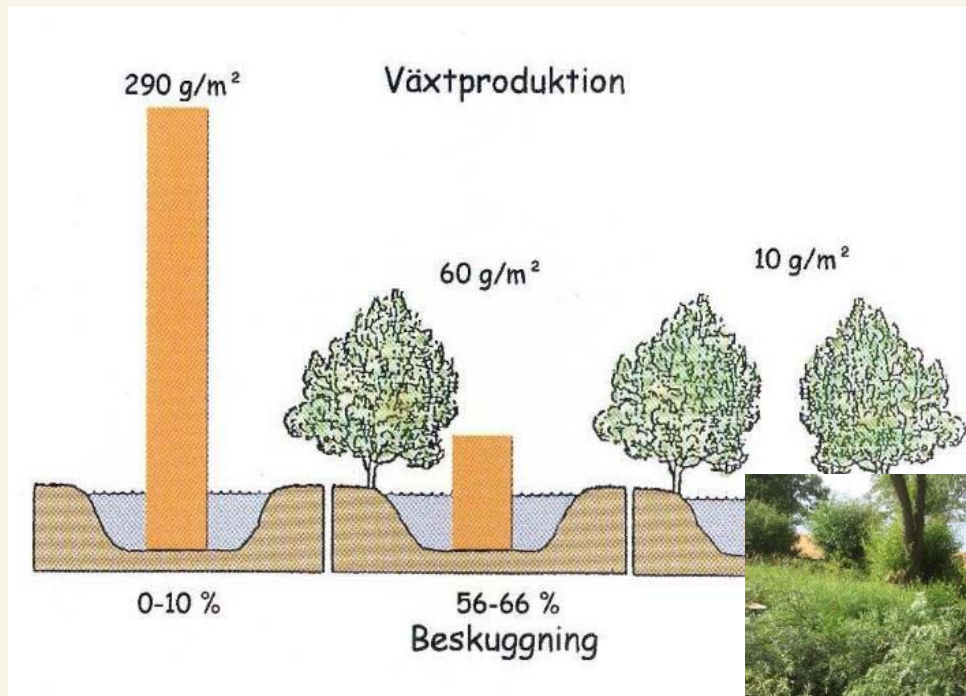

Ta hand om befintliga dräneringsledningar

- inlopp till damm
- utlopp
- plugga befintligt
- avskärande dränering
- nya brunnar för underhåll av td
- vall för att slippa gräva djupt
- massor –inte knäcka rör med utfyllnad
- maskinval

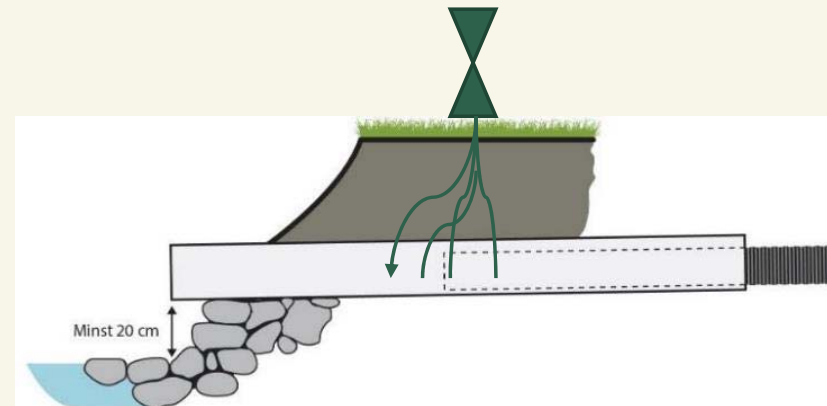
Avvägningar – ex träd

- + beskuggning
- sämre tillgänglighet
- fördyrat underhåll

- ökat underhållsbehov

- rötter i dränering - skördeskador

Ex. finns det erosion så finns det sedimentation

Foto Tilla Larsson

Bra med viss
beskuggning men det
kan skugga ut slänterna
och orsaka erosion.

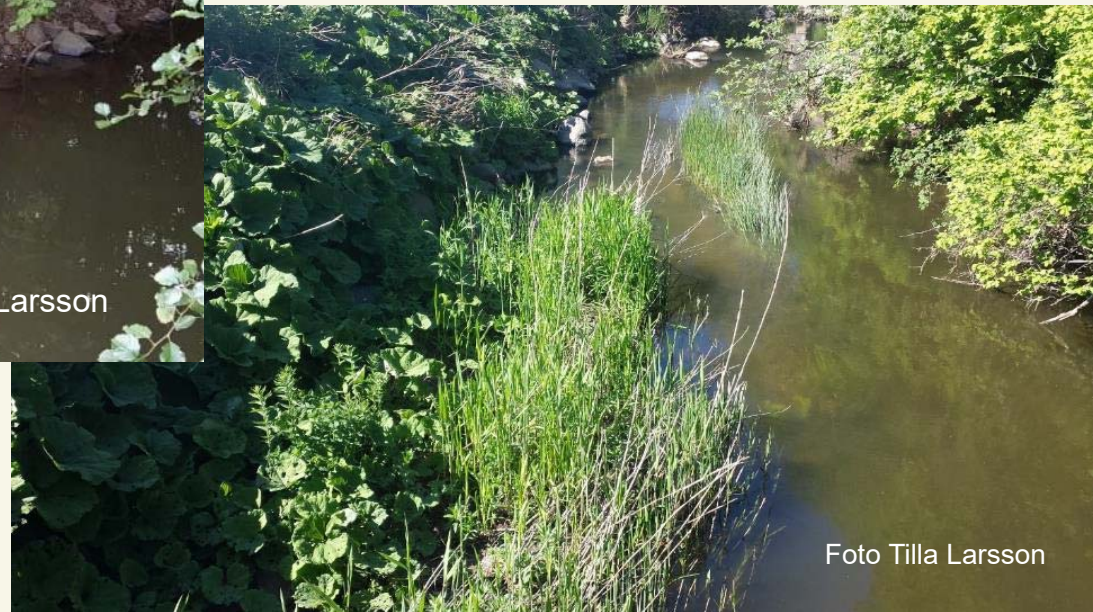

Foto Tilla Larsson

Generell tillståndsplikt för vv

*Förändringar i
vattennivåer och flöden
kan få stor påverkan
både på miljön, på
markanvändningen och
andra verksamheter
både uppströms och
nedströms!*

- bestående åtgärd med tydligt ansvar
- trygghet för markägare och verksamhetsutövare
- reglerar oförutsedd skada
- ansökan till mark- och miljödomstolen
- teknisk beskrivning och miljökonsekvenser
- befintliga tillstånd kan omprövas (MMD)

Våtmark, tvåstegsdike o.dy.

Kan inte ingå i markavvattningsföretag eftersom det är ett annat syfte!

Om ni inte tillståndsprövar:

- försämrad tillgänglighet och dyrare underhåll
- kostnadsfördelningslängd
- deltagare kan neka betala
- ansvar och bevisbörda
- följer inte tillstånd
- risk tillsyn

Anmälningsärende

- anmälan istället för tillstånd (MB 11:9a)
- gäller vissa vattenverksamheter
- inget tillstånd!
- prövar inte rådighet mm som rör enskilda intressen, och
- verksamhetsutövaren har bevisbörda om någon anser sig lida skada
- Länsstyrelsen kan kräva återställning

Foto Tilla Larsson

... eller varken tillstånd eller anmälan

Foto Tilla Larsson

MB 11:12§

”Tillstånd enligt denna balk eller anmälan enligt 9a behövs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.”

Verksamhetsutövaren ansvarig

- vattenverksamhet = vattenanläggning
- den som gjort åtgärden är VU
- om inget annat kan visas är det tillbehör till fastigheten
- ansvarar för underhåll
- bevisbörda om någon anser sig lida skada, och ev. ersättningar

VU kan tycka det är ok,
men dokumentera!

Tänk på framtida underhåll

MB11:17§ "Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållanden."

obs! detta gäller alla vattenanläggningar, oavsett om de har tillståndsprövats eller inte!

Foto Tilla Larsson